

5. Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту: наказ Міністерства освіти, науки молоді та спорту України від 10.09.2009 р. № 839. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/183> (дата звернення : 30.11.2017).

6. Проект Стратегії упровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2020». URL: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2016/07/18/proekt-gendernoyi-strategii.doc>. (дата звернення: 30.11.2017).

7. Топузов О. М. Експертиза шкільних підручників: інструктивно-методичні матеріали для експертизи електронних версій проектів підручників [для учнів 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів]. Київ : Педагогічна думка, 2016. 128 с.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ТЕКСТИ У НАВЧАННІ МОВИ ІВРИТ У ЛІЦЕЇ

Бакуліна Н. В.,

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу навчання мов
національних меншин та зарубіжної літератури,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

На сучасному етапі розвитку української системи освіти парадигма культуровідповідності компетентнісного, особистісно-орієнтованого, емоційно-ціннісного навчання набуває пріоритетного значення та потребує переосмислення, ретельного розроблення й упровадження в освітній процес.

Актуальність її запровадження зумовлена як соціокультурними чинниками розвитку полікультурного українського соціуму, сучасними викликами та змінами на шляху до формування громадянського суспільства, так і новими підходами до реформування системи освіти в Україні, визначеними у чинних нормативних документах і численних європейських рекомендаціях. Зокрема, одними з провідних компетентностей, визначених у Концепції «Нова українська школа», нині є *обізнаність і здатність до самовираження в сфері культури*.

Розглядаючи поняття *культури* як змісту сучасної освіти, провідним принципом навчання мов, зокрема мови іврит як складової мовної освіти України, має стати принцип *діалогу культур*, а метою та результатом навчання – *досягнення взаєморозуміння у міжкультурному спілкуванні*.

Одним із шляхів реалізації цих засад у процесі навчання мови іврит у ліцеї є *робота з культурологічними текстами*. Саме ретельний добір текстів культурологічного спрямування сприятиме формуванню культурної особистості, вихованню толерантного етнокультурного усвідомлення, налагодженню діалогу, взаєморозуміння й поваги між представниками полікультурного суспільства та їх інтеграції і єдності, дозволить знизити рівень упередженості та ксенофобії тощо.

Під час створення рукопису навчально-методичного посібника з мови іврит для ліцеїстів ми дібрали тексти відповідно до трьох основних способів спілкування – *перцептивного, інформаційного та інтерактивного*. Крім цього добір культурологічних текстів відбувався з урахуванням п'яти основних видів розуміння тих чи інших фактів єврейської культури у порівнянні та взаємозв'язку з фактами української культури, а саме на основі *ідентифікації, проєкції, соціальної перцепції, емпатії та каузальної атрибуції*.

У ході констатувального етапу педагогічного експерименту було визначено, що за такої моделі *інтерпретація* фактів культури стає результатом діалогу культур у міжкультурному спілкуванні та сприяє глибшому взаєморозумінню мов і культур.

Дібрані культурологічні тексти рукопису навчально-методичного посібника з мови іврит для ліцеїстів сприяли також реалізації пізнавального, розвивального, виховного та навчального аспектів освітнього процесу. Це виявилось у *інтеграції змісту* навчання та передбачало оволодіння знаннями з мови іврит та культури єврейського народу, розвиток здатності сприймати інше та зняття можливої ксенофобії як наслідку недостатності культури, формування гуманістичних і патріотичних моральних

цінностей особистості, уміння спілкуватися в соціокультурному просторі на рівні досягнення взаєморозуміння.

У процесі дослідного навчання через діалог (*dia logos* «через слово», «засобом слова») нами були задіяні *інтерактивні методи*, які також сприяли налагодженню співпраці, спільної діяльності, кооперації, координації, порозуміння та злагоди.

Результати експериментальної роботи довели ефективність розроблених навчальних матеріалів та їх безпосередній вплив на вирішення провідних завдань навчання мови іврит у ліцеї, якими є формування в учнів уявлень про існування різних картин світу, їхню взаємодію та співіснування, причетність до достовірних і достатніх знань про єврейську культуру, традицію, історію, літературу, мистецтво, релігію, пізнання яких через оволодіння мовою іврит сприятиме як глибшому культурному усвідомленню власної національної ідентичності, так і розумінню інших мов та культур, людей з іншими поглядами.

РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНИХ ПІДРУЧНИКІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМКИ

Барановська О. В.,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник відділу дидактики,

Інститут педагогіки НАПН України,

м. Київ, Україна

Проблемам розробки та впровадження педагогічних технологій навчання в різних типах закладів загальної середньої освіти було присвячено багато уваги наукової спільноти. Наукового переосмислення потребують багато ключових дидактичних понять: освітній процес, умови освітнього середовища, ключові компетентності, освітні, педагогічні та дидактичні технології, розвивальний потенціал сучасних підручників в умовах профільного навчання тощо. Проаналізувавши чинні освітні документи, педагогічну, психологічну та методичну літературу, можна виокремити основні проблеми, які є важливими для реформування старшої ланки закладів загальної середньої освіти: проблеми гуманізації, гуманітаризації, інтеграції, прогнозування, профілізації, фундаменталізації, змісту і технологій загальної середньої освіти. У цих напрямках працюють українські науковці – дидакти, методисти-предметники та багато інших. Це, зокрема, О. Барановська, Н. Бібік, С. Бондар, М. Бурда, Г. Васьківська, М. Головка, С. Гончаренко, К. Гораш, І. Єрмаков, Ю. Жук, Т. Засекіна, В. Ільченко, В. Кизенко, С. Косянчук, О. Кравчук, Ю. Мальований, О. Ляшенко, О. Мариновська, Вал. Паламарчук, Вол. Паламарчук, О. Пехота, В. Піддячий, О. Савченко, О. Топузов, С. Трубачева, О. Черноус, Л. Шелестова, Т. Яценко та ін. Розвивальний потенціал сучасних підручників гуманітарного профілю базується на сучасній методологічній базі, яка включає в себе обґрунтування сучасних тенденцій, принципів, комплексу педагогічних технологій та особливостей їх упровадження в навчальний процес закладів середньої освіти. Під час роботи над окресленою проблемою нами було виокремлено та обґрунтовано ключові тенденції реалізації педагогічних технологій профільного навчання за гуманітарним (філологічним) спрямуванням.

Першою ключовою тенденцією реалізації педагогічних технологій профільного навчання за філологічним спрямуванням ми виділяємо *тенденцію гуманітаризації освіти*, яка розглядається як засіб гуманізації освіти; як спосіб становлення індивідуального самовизначення особистості, розвитку її самосвідомості, самоосвіти для подальшої самореалізації в особистісному і професійному планах; як процес, спрямований на засвоєння особистістю гуманітарного знання, гуманітарного потенціалу кожної галузі знань. З досвіду вчителів старшої школи можна виокремити наступне: можливість вивчення досвіду в іноземних колег; зміна наповненості змісту предметів; застосування різних педагогічних технологій гуманітарного та гуманістичного спрямування, особистісно орієнтованої технології (з аналізу анкетування вчителів). Ми у своєму дослідженні зазначали, що одним із найважливіших її практичних напрямів є підвищення в навчальному процесі статусу гуманітарних дисциплін за радикального їх оновлення. Провідними